

# Vatandaşlara Tanınan Haklar İle Başvuruda Bulunabilecek Merciler

## **Vatandaşa Tanınan Haklar İle Başvuruda Bulunabilecek Merciler**

### 1. GENEL BİLGİ

Saydamlığın Artırılması ve Yolsuzlukla Mücadelenin Güçlendirilmesi Stratejisi gereği hazırlanan Eylem Planında yer alan "Vatandaşların haksız bir uygulama ile karşılaştıklarında kanunlar ve idari düzenlemeler ile kendilerine tanınan haklar ile başvuruda bulunabilecekleri merciler konusunda bilgilendirilmesi" hakkındaki 03/01 nolu tedbir kapsamında Türkiye'de Saydamlığın Artırılması ve Yolsuzlukla Mücadelenin Güçlendirilmesi Komisyonu tarafından 15/8/2010 tarihli ve 2011/1 sayılı Karar ile uygun bulunan Yürütme Kurulunun 2011/1 sayılı Kararının (c) maddesi gereğince mevzuat taraması yapılarak vatandaşlara tanınan haklar aşağıda gösterilmiştir.

1. 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası temel hak ve hürriyetleri koruma altına almış, Anayasa ile tanınmış hak ve hürriyetleri ihlal edilen herkesin, yetkili makama geciktirilmeden başvurma imkânının sağlanmasını isteme hakkına sahip olduğunu, Devletin, işlemlerinde, ilgili kişilerin hangi kanun yolları ve mercilere başvuracağını ve sürelerini belirtmek zorunda olduklarını ve kişinin, resmi görevliler tarafından vaki haksız işlemler sonucu uğradığı zararların Devletçe tazmin edileceğini, İdarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolunun açık olduğunu, idari işlemin uygulanması halinde telafisi güç veya imkânsız zararların doğması ve idari işlemin açıkça hukuka aykırı olması şartlarının birlikte gerçekleşmesi durumunda yürütmenin durdurulmasına karar verilebileceğini, idarenin, kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlü olduğunu hükme bağlamıştır. Ayrıca, vatandaşlara Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yapma hakkı tanınmış, bireysel başvuruların usul ve esaslarının kanunla düzenleneceği belirtilmiş, 6216 sayılı Kanunla da bireysel başvuru hakkı, başvuru usulü ve şartları ile incelenmesi hususları düzenlenmiştir.
2. 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu idari dava türlerini; İdari işlemler hakkında yetki, şekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden biri ile hukuka aykırı olduklarından dolayı iptalleri için menfaatleri ihlal edilenler tarafından açılan iptal davaları, idari eylem ve işlemlerden dolayı kişisel hakları doğrudan muhtel olanlar tarafından açılan tam yargı davaları ve tahkim yolu öngörülen imtiyaz şartlaşma ve sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıklar hariç, kamu hizmetlerinden birinin yürütülmesi için yapılan her türlü idari sözleşmelerden dolayı taraflar arasında çıkan uyuşmazlıklara ilişkin davalar olarak belirtmiştir. 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu idari dava açmadan idari dava açma süresi içinde önce üst makamlara müracaat hakkını da düzenlemiştir.
3. Vatandaşların, yetkili makamlara dilek ve şikâyetlerde bulunabilme hakkını düzenleyen 3071 sayılı Dilekçe Hakkı Kanunu, bilgi ve belgeye ulaşabilme hakkını düzenleyen 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu, kamu görevlilerinin etik davranış ilkelerini ihlâl ettiği iddiasıyla başvuruda bulunabilme hakkını düzenleyen 5176 sayılı Kamu Görevlileri Etik Kurulu Kurulması Hakkında Kanun, kamu görevlilerinin görevleri ile ilgili bir suç işlemeleri halinde ilgili mercilere ihbar veya şikâyette bulunabilme hakkını düzenleyen 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun, 5411 sayılı Bankacılık Kanununda yazılı suçlarla, irtikâp, rüşvet, basit ve nitelikli zimmet, görev sırasında veya görevinden dolayı kaçakçılık, resmî ihale ve alım ve satımlara fesat karıştırma, Devlet sırlarının açıklanması veya açıklanmasına sebebiyet verme suçlarından veya bu suçlara iştirak edenler ile bu kanunda tanımlanan suçlar hakkında doğrudan Cumhuriyet Başsavcılıklarına ihbarda bulunulabileceklerine dair 3628 sayılı Kanun, suça ilişkin ihbarın yapılmasını düzenleyen 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun müracaat mercii ve süresine ilişkin ilgili maddeleri ve vatandaşların Bakanlığımız işlemlerinde başvuracakları makam ve mercileri gösteren kanuni ve idari düzenlemeler tablo halinde gösterilmiştir.
4. 3071 sayılı Dilekçe Hakkı Kanunu ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu vatandaşlara üst makamlara başvuru hakkı tanımış, ancak bu makamları belirlememiş bulunduğundan,

Bakanlığımız işlemleri hakkında, bu kanunlara dayanılarak idari işlemi yapan birimin bir ya da birkaç üstü makama hatta Genel Müdürlük veya Bakanlığa başvuru yapılabilir ise de; zaman kaybına neden olmamak ve işlemlerin biran önce yapılmasını sağlamak bakımından taşra birimlerinin işlemleri ile ilgili olarak bu kitapçıkta taşradaki üst amirler gösterilmiştir.

5. 3071 sayılı Dilekçe Hakkı Kanununa dayanılarak yapılacak başvurular idari dava açma süresini durdurmaz. Ayrıca dava açma süresi geçtikten sonra bu Kanuna göre yapılan başvurular yeni bir dava açma hakkı kazandırmaz.

**Maliye Bakanlığının Eylem ve İşlemlerine Karşı Vatandaşlara Tanınan Haklar İle Başvuruda Bulunulabilecek Merciler**

Dil Türkçe